

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Difficultas proposita resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

præsupposita intentione finis ultimi, ad quem A
primò fuerat conversa.

18. Ex alia verò parte, si in quolibet primo actu
cujusvis negotij occurreris, debet voluntas à
Deo moveri per instinctum specialem, sequitur
maximum inconveniens, videlicet nullam
finis noviter occurrentis volitionem posse esse
peccatum, aliàs peccatum Deo ut causæ tribue-
retur: unde in tractatu de Angelis docuimus
primam Angeli volitionem non potuisse esse ma-
lam & peccaminosam, quia erat à Deo ut spe-
ciali motore: At negari non potest voluntatem
posse multoties incipere operari peccando, &
intendendo malum aliquem finem; deliberatio
enim quam præsupponit peccatum, non neces-
sariò debet esse consultatio cum inquisitione,
quæ propriè consilium dicitur, sed sufficit quòd
sit perfecta cognitio, quæ ad libertatem requiritur,
quæ cognitio potest supponi ad intentionem
finis particularis, ut de se patet: Ergo ad
intentionem cuiuscumque finis particularis,
noviter occurrentis, non potest voluntas spe-
cialiter moveri & applicari à Deo.

Disp. II.
art. 5.

S. II.

Difficultas proposita resolvitur.

19. Dico breviter: Prima intentio finis, quam
homo elicit initio vitæ moralis, dum primò
pervenit ad usum rationis, à Deo ut specia-
li motore procedit: in reliquo autem vitæ tem-
pore, quando nova negotia incipiunt, novus-
que finis intenditur, aliquando incipit homo
operari ex speciali Dei motione & instinctu,
aliquando verò seipsum applicat ex aliquo actu
præsupposito, formaliter aut virtualiter per-
manenti.

20. Probatur prima pars: Ut voluntas moveret se
quoad exercitium in prima volitione finis, quam
homo elicit initio vitæ, deberet esse in actu res-
pectu illius: Sed voluntas non potest intelligi
esse in actu respectu talis volitionis: Ergo in illa
non potest se movere, sed debet specialiter à
Deo moveri. Major est certa: nam unumquod-
que intantum movet, in quantum est in actu: Ergo
nihil potest se movere ad illud, respectu cu-
jus non est in actu, sed in potentia. Minor verò
probatur: quia volitio illa, cum sit omnium pri-
ma, nullam aliam præsupponit, per quam vo-
luntas constituatur in actu, & se reducat de po-
tentia in actum.

21. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio:
Idcirco ad electionem mediorem voluntas mo-
vet seipsam, quia supponitur jam in actu per
intentionem finis: Cum ergo ad primam simpli-
citer finis volitionem nullus actus supponatur
(nam ipsa est primus actus voluntatis) non po-
test seipsam voluntas ad illam movere, sed debet
moveri ab aliquo principio extrinseco actuali:
sicut animal movet quidem se multipliciter, me-
diante motu cordis; ad ipsum verò motum cor-
dis non se movet, sed movetur ab Authore na-
turæ; quia cum sit primus omnium motuum vi-
taliū, non præsupponit alium, ex quo animal
ad illum se applicet.

22. Confirmatur ampliùs: Ita se habet finis res-
pectu voluntatis, sicut principium respectu in-
tellectus: Sed intellectus in assensu primorum
principiorum non se movet, sed movetur ab
Authore naturæ: Ergo & voluntas in prima
intentione finis non se movet, sed à Deo ut

speciali motore applicatur & movetur.

Ex quo inferes, Deum duobus modis cum
voluntate ad illum actum concurrere. Primò in
ratione agentis universalis, eam ad illum præ-
determinando, eo modo quo in sententia Tho-
mistarum prædeterminat omnes causas secundas
motione quadam generali, per quam attingit
in illarum operationibus & effectibus existen-
tiam, actualitatem, bonitatem transcendentem,
aliaque rationes divinæ omnipotentia per se
primò correspondentes, & in Deum ut in pri-
mam causam & ultimum finem reducibiles. Sec-
undò in ratione agentis particularis, eam spe-
cialiter applicando ad primam illam intentio-
nem; eo proportionali modo, quò ipsa se ap-
plicat ad electionem, & ad alios actus circa ea
quæ sunt in finem. Unde sicut voluntas se appli-
cat ad ea quæ sunt ad finem, ex vi actualis illius
& practicæ cognitionis, quam vocamus *impe-*
rium, ut infra ostendemus: ita applicatur à
Deo ad primam intentionem finis, mediante
aliqua cognitione practicâ & actuali, ab ipso
specialiter causatâ, quæ *instinctus* appellatur,
& quæ supplet vices imperij, ut colligitur ex
D. Thoma infra qu. 17. art. 5. ad 3. ubi ait: *Cum*
imperium sit actus rationis, ille actus imperatur
qui rationi subditur: primus autem voluntatis
actus ex rationis ordinatione non est, sed ex in-
stinctu nature, aut superioris cause, ut supra di-
ctum est, & ideo non oportet quòd in infinitum
procedatur.

24. Secunda pars conclusionis, quæ asserit quòd
etiam in decursu vitæ, dum homo nova nego-
tia incipit, novumque finem intendit, sæpè à
Deo specialiter movetur & applicatur, patet:
Tum quia interdum intentio illa est supernatu-
ralis, & à gratia operante, cujus effectus sunt à
voluntate, non se movente, sed mota à Deo (tes-
te D. Thoma infra qu. 111. art. 2.) ut dum quis
subitò movetur ad fidem, vel ad pœnitentiam.
Unde idem S. Doctor hic art. 6. ad 3. *Deus inter-*
dum specialiter movet aliquos ad aliquid deter-
minare volendum, quòd est bonum; sicut in his
quos movet per gratiam. Tum etiam, quia ut do-
cet Caietanus t. p. quæst. 82. art. 4. Deus, etiam
ut auctor naturæ, ad demonstrandam particu-
larem providentiam quam habet de natura intel-
lectuali, aliquando movet hominem ad opera
de quibus antea non cogitaverat, putà ad quæ-
rendum thesaurum, ad insequendos hostes, &c.
Quare Machab. 4. dicitur: *Incidit illis bonum*
consilium. Et Aristoteles libro 7. Ethic. ad Eu-
demium cap. 18. asserit primam bonam volunta-
tem esse à bona fortuna: ex quo inferit D. Tho-
mas hic art. 4. in calce corporis articuli, quòd
neesse est ponere, quòd in primum motum vo-
luntatis voluntas prodeat ex instinctu alicujus
exterioris moventis. Ubi non loquitur de voli-
tione quæ est prima simpliciter, sed de illa quæ
est prima in aliquo ordine vel serie; ut patet
exemplò sanitatis quòd adducit, asserens quòd
dum aliquis incipit velle sanari, movetur à Deo,
quia ad hunc actum non supponitur consilium
aut deliberatio: Ergo non solum ad primum
actum totius vitæ, sed etiam in decursu vitæ,
dum homo nova negotia incipit, interdum spe-
cialiter movetur & applicatur à Deo.

25. Tertia denique pars, quæ asserit hominem in
inceptione cuiuscumque negotij, & intentione
cuiuscumque finis particularis, non agi speciali
Dei motione & instinctu, sed interdum ad illam
se

se applicare & movere, etiam constat: Tum quia homo in inchoatione alicujus negotij & intentione alicujus finis particularis, potest peccare: Tum etiam quia talis intentio potest habere connexionem cum aliis actibus antecedentibus, & ad idem negotium pertinentibus, ex quibus homo potest se applicare ad illam: Ergo non oportet quod in omni primo actu, & inchoatione cujuscumque negotij, incipiat præcisè ex instinctu Dei, sicut in primo actu totius vitæ; sed potest etiam ex aliis principiis inchoare, putà ex suggestione Dæmonis, aut impulsu appetitus sensitivi, & hujusmodi: & tunc primus ille actus voluntatis, quem de novo habet circa finem illum, supponit aliquem alium voluntatis affectum, putà boni proprii, boni delectabilis, aut hujusmodi, ex quo voluntas applicat intellectum, non ut inquirat & consulat, sed ut judicet talem finem esse hunc & nunc bonum & convenientem, sicque seipsam ad illum movet.

26. Ex his patet solutio ad rationem dubitandi initio propositam. Dicimus enim voluntatem specialiter applicari à Deo, non solum ad primum actum totius vitæ, sed etiam in cujuslibet negotij nova simpliciter inceptio, & in ea nulquam posse peccare: in inceptioe verò non simpliciter prima, sed supponente aliquem actum ad illud negotium pertinentem, non indigere speciali illà applicatione Dei, sed posse seipsam activè applicare ex illo actu præsupposito, formaliter aut virtualiter permanente; & sic in inceptioe alicujus negotij, & intentione alicujus finis particularis, posse esse peccatum.

S. III.

Solvuntur objectiones.

27. **O**BJICIES primò contra primam partem conclusionis: Voluntas se movet in omni operatione libera: Sed prima volitio, non solum in quolibet negotio, sed etiam initio usûs rationis, potest esse libera, saltem quoad exercitium: Ergo ad illam voluntas se potest movere. Minor patet: Tum quia voluntas eam potest elicere & non elicere: Tum etiam quia potest esse meritoria, & de facto meritoria fuit in Angelis, & in Christo, ut vidimus in tractatu de Angelis. Major autem inde probatur, quòd hæc sit differentia inter actus necessarios & liberos, quod in illis voluntas non se movet, sed movetur ab Authore naturæ, secus verò in istis, ut præcedenti tractatu ostensum est.

Disp. 11.
nr. 3.Disp. 1.
nr. 2.

28. **R**espondeo, distinguendo Majorem: In omni operatione libera voluntas se movet, largè & improprie, producendo actum tendentem in finem, concedo Majorem: strictè & proprie, seseque applicando ad agendum, nego Majorem. Solutio patet ex dictis in secundo notabili: plus enim requiritur ut voluntas se moveat motione illa stricta & rigorosa, de qua agimus in præsentis, quam ut liberè operetur; quia ut liberè operetur, sufficit quod ejus actus reguletur per judicium indifferens; ut verò se moveat specialiter, necesse est ut illud judicium sit ex aliquo alio priori motu, quo intellectus applicetur ad consiliandum & judicandum: quare cum ad primum voluntatis actum non possit supponi judicium indifferens, quod sit ex alio ejus affectu, sed tale judicium debeat esse spe-

Tom. III.

Acialiter à Deo applicante intellectum, stat quod in tali actu voluntas possit esse libera, si præsupponatur in intellectu judicium indifferens, & tamen non se moveat, sed specialiter moveatur à Deo. Unde ad probationem Majoris dico, operationes liberas in hoc distingui à necessariis, quòd voluntas in illis se movet per modum principij elicitivi, quatenus scilicet illas elicit ex cognitione finis, sub ratione finis; non autem in necessariis, quia in istis non operatur ex cognitione finis formaliter: quod autem voluntas se moveat in ratione principij applicantis se ad operationem (quod est movere se quoad exercitium) non est differentia actus liberi à necessario, sed actus liberi perfecti tendentis in media, ab actu libero tendente in finem: nam cum prior supponat alium actum voluntatis, scilicet volitionem finis, bene potest intelligi quòd voluntas ex intentione finis seipsam applicet ad ea quæ sunt ad finem.

BObjicies secundò: Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quam ad electionem mediorum: Sed ad electionem mediorum ita illam movet, ut etiam voluntas seipsam moveat ad illam: Ergo etiam in prima volitione finis ita voluntas à Deo movetur, ut etiam moveat seipsam. Minor patet, Major probatur. Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem, quam voluntatem applicando ad eam elicendam: Atqui etiam applicat voluntatem ad electionem mediorum; cum in sententia Thomistarum, nec voluntas, nec ulla causa secunda, possit operari & in actum prodire, nisi ut applicata à Deo: Ergo Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quam ad electionem mediorum.

29.

Respondeo, negando Majorem: ad cujus probationem, distinguo Majorem: Non aliter Deus movet voluntatem ad primam volitionem, quam eam applicando, applicatione generali quam exhibet omnibus causis secundis in ratione primi motoris, & generalis provisoris, nego Majorem: applicatione speciali, quam præstat in ratione motoris ac provisoris specialis, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Duplitter ergo Deus movet & applicat voluntatem ad agendum: primò motione quadam & applicatione generali, quâ omnes causas secundas movet ad agendum, & reducit de actu primo ad secundum; secundò motione quadam & applicatione speciali, quâ ut motor ac provisor specialis supplet defectum & impotentiam alicujus causæ secundæ: primò modo applicat & movet voluntatem ad electionem & alios actus qui versantur circa ea quæ sunt ad finem; secundo autem modo solum eam applicat ad primam volitionem, quia respectu illius duntaxat voluntas non est in actu in ratione principij applicativi, ut supra ostensum est. Unde Deus facit respectu primæ volitionis, quod facit voluntas mediante intentione finis, respectu electionis mediorum; & idcirco dicimus illum concurrere ad primam volitionem finis, ut motorem specialem, quia supplet id quod in electione præstat causa particularis; ad electionem verò, & alios actus qui circa media versantur, concurrere solum ut motorem & provisorium generalem, quia dum applicat voluntatem ad illos actus, non

30.

T